

De la Film la Bandă Desenată

Afișul filmului documentar

Benzi desenate de
Mihai Ionuț Grăjdeanu

Texte de bandă desenată din
interviurile realizate de Liviu Tofan

Editura Fundației Culturale Memoria

© Toate drepturile rezervate

BD HISTORIA

Benzi Desenate Istorice

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
a României

GRĂJDEANU, MIHAI IONUȚ

Momente din istorie : roman grafic interactiv
/ Mihai Ionuț Grăjdeanu. - București : Editura
Fundației Culturale Memoria,
2021-10 vol.

ISBN 978-606-8285-36-8

Vol. 2. : Revolta anticomunistă de la Brașov
: 15 noiembrie 1987. - 2022. - ISBN
978-606-8285-39-9

94

Lucrare apărută cu sprijinul Muzeului
Ororilor Comunismului în România

Muzeul
Ororilor
Comunismului
în România

Mulțumim Asociației „15 Noiembrie
1987” pentru informații și sprijinul oferit.

Interviu cu regizorul Liviu Tofan – jurnalist la postul de radio Europa Liberă, mai întâi ca redactor de știri, apoi ca șef al Serviciului de știri din 1980 și director adjunct al Departamentului Românesc. Revenit în România după înlăturarea regimului comunist, Liviu Tofan a înființat și condus până în 1994 redacția din București a Radio Europa Liberă. A realizat diverse producții TV. Între 2008-2012 a fost directorul Institutului Român de Istorie Recentă.

BD HISTORIA: Documentarul realizat de dumneavoastră este un moment din istorie care trebuie studiat de toate generațiile. Cât de importantă este lecția / mesajul din documentar pentru timpurile în care trăim?

Liviu Tofan: A-ți cunoaște istoria este la fel de important în toate timpurile și pentru toți. În cazul nostru, este cam la fel de important ca medicamentul pe care trebuie să-l ia un om care a fost foarte bolnav, așa cum a ieșit societatea noastră din comunism, foarte bolnavă, și vrea să se facă bine, să-și depășească sechelele, să trăiască o viață normală. Sper că asta vrem.

BDH: La realizarea documentarului ați apelat la unele desene care să ilustreze momente din povestirile martorilor la evenimentele din 1987. De ce?

LT: Pentru a suplini și chiar scoate în evidență lipsa de imagini despre acele evenimente. Știam că Securitatea a făcut atunci sute de fotografii, folosite chiar în cadrul anchetei pentru identificarea participanților. Au dispărut toate, așa cum a dispărut – adică a fost făcut dispărut – întregul dosar al acelei anchete, care a vizat câteva sute de persoane. Ideea reconstituirii prin desene a fost a producătorului documentarului, Mihai Dragomir, care îl cunoștea pe Mihai Grăjdeanu și știa că desenează foarte bine, că ar putea să ne ajute cu o redare realistă a câtorva momente dramatice din film. Așa a și fost.

BDH: În general un film are nevoie de story-board. În cazul de față, filmul a generat acel story-board care în final s-a materializat într-un volum de benzi desenate. Cum explicați din punctul dumneavoastră de vedere acest lucru?

LT: Presupun că lui Mihai Grăjdeanu i-a plăcut implicarea în proiectul filmului documentar și a înțeles relevanța istorică și dramatismul protestului de la Brașov. Cunoscând bine subiectul, el a avut ideea excelentă de a-și extinde creația asupra întregii narațiuni, cu un rezultat remarcabil.

BDH: Istoria trebuie studiată sub orice formă pentru a fi atrăgătoare, pentru a fi descoperită, mai ales în școală și liceu. Vi se pare bună ideea unei benzi desenate în acest sens (categoric o bandă desenată care să respecte evenimentele respective și să abordeze un text ca atare)?

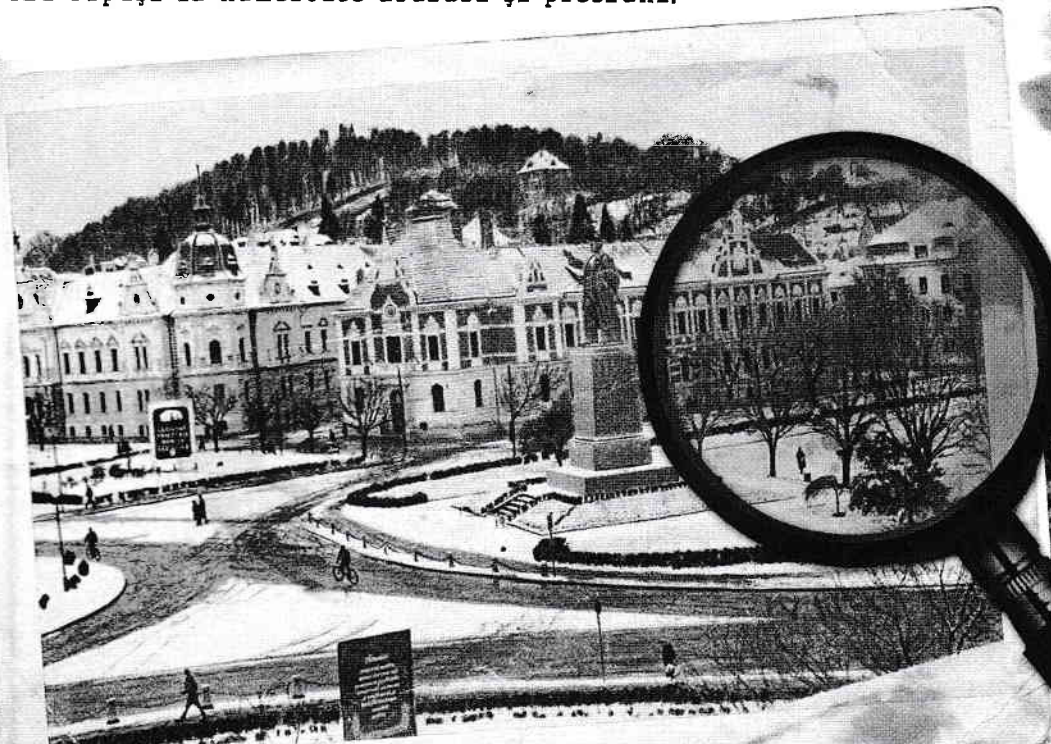

LT: Ideea unei benzi desenate este mai mult decât bună, pentru că imaginea este mult mai atrăgătoare și mai expresivă decât textul, te atrage și te apropie imediat de poveste. Lucru valabil în special în cazul tinerilor. Și tocmai aici pot juca benzile desenate un rol esențial în promovarea subiectelor istorice.

Interviu de jurnalista Mădălina C. Diaconu,
reporter Radio România Cultural

După al Doilea Război Mondial în România s-a instaurat prin forță un regim politic comunist, impus de la Moscova. Pentru că populația în marea ei majoritate nu a fost de acord cu acesta, în anii care au urmat sute de mii de oameni au ajuns în închisori și lagăre de muncă, au fost deportați sau supuși la numeroase abuzuri și presiuni.

Vedere din Or. Stalin

Securitatea (Departamentul Securității Statului) a fost înființată în 1948 și a fost unul din instrumentele folosite de Partidul Muncitoresc/Comunist Român pentru a se menține la putere. Pe parcursul a 41 de ani a fost implicată în numeroase acțiuni împotriva cetățenilor (urmăriri, arestări, torturi, condamnări, diverse alte tipuri de încălcări ale drepturilor omului).

Puteți da exemple de cetățeni care au avut de suferit în urma acțiunilor Securității între 1948-1989?

.....

.....

.....

La ce abuzuri au fost supuși?

.....

.....

.....

În 1987, în toată țara, oamenii erau aproape muritori de foame...

We know books

Nicolae Ceaușescu era la conducerea regimului comunist și, prin intermediul Securității, controla societatea răspândind teama în rândul populației.

Și în Brașov erau lipsurile pe care le îndura întreaga populație.

Nu era căldură, nu era curent, nu era apă...

Lumea era sătulă de cum o ducea...

Alimentele care se găseau erau cumpărate pe cartelă.

Nu se mai putea trăi...

La întreprinderea de Autocamioane „Steagul Roșu” Brașov...

...în noaptea de 14 spre 15 noiembrie.

Cartela de alimente: produsele de bază fiind raționalizate, cartela limita cantitatea lunară de pâine, carne, ulei etc. ce revenea fiecărei persoane.

Muncitorii din schimbul III, de la secția 440 Matrite și Ștanțe, primesc fluturașii de salarii cu întârziere de câteva zile.

NU SE POATE!

!!!

NE-AU TĂIAT DIN SALARIILE!

DOMN' MAISTRU, EU DIN MOMENTUL ĂSTA NU MAI MUNCESC!

OPRESC CURENTUL LA MAȘINA!

ÎNTRERUPEM LUCRUL?

BĂIEȚI, FACEȚI CE VREȚI, DAR PĂREREA MĂA E SĂ LĂSAM CU TOȚII LUCRUL. ACUM!

NICI EU NU MAI LUCREZ!

MĂ DUC SĂ VORBESC CU ȘEFUL DE SECȚIE.

DA, VIN ȘI EU, SĂ NE EXPLICE DE CE NE-AU TĂIAT SALARIILE?!

PĂI NOI MUNCIM ȘI EI NU NE DAU BANII...

NU ȘTIU DE CE
AVEȚI SALARIILE
DIMINUATE.

EXPLICAȚII
VEȚI PRIMI
DIMINEAȚĂ.

CE VĂ TREBUIE?
MERGEȚI SĂ DAȚI
DRUMUL LA MAȘINI
ȘI LUCRAȚI!

DE CE NE-ĂȚI
TĂIAT DIN BANI?!

AM COPII
ACASĂ DE
HRĂNIT!

CE BANI VĂ TREBUIE?
CARE BANI?! CĂ NU
SUNT BANI!

AUZIȚI, IA
ÎNTOARCEȚI-VĂ LA
LUCRU!

DAȚI-NE
BANI!!!!

VREM BANII
DE SALARII!

AVEȚI GRIJĂ
CUM VORBIȚI!!
MERGEȚI ÎNĂPOI
LA MUNCĂ!

LUNA VIITOARE
N-O SĂ LUĂȚI
NICI ATÂȚIA BANI!

NU MAI
LUCRĂM!

VREM BANII DE
SALARII!!!

BANII!!!

HUUOOO!!!

E MUNCA
NOASTRĂ!
VREM BANII!